

Самота.

Нарысь.

илю ничъ я не спавъ. Се вже мени видъ двохъ лить
таке не траплялося...

Ти ненавысни люде обурюють мене, обурюють
такъ, що спаты не можу!..

Перше я мигъ видъ ныхъ все стерпity, навить напасты на
мою честь, а сього стерпity не можу!

Сыджу въ альтани въ саду и пышу.

По що я пышу?

Стара прывычка видизвалася въ мени, серце бильше зво-
рушене, хочу бачты на папери, якъ я свое чутте означу, хочу
знаты, що воно е...

* *

Що воно е?

Справди, що мене такъ зворушыло?..

Ахъ, та проклята охота розбираты всяке чутте! И найгар-
нійше!.. Отъ передо мною у зильныку рожа, прегарна, пахуча
рожа,—и ты хочешъ знаты, якъ іи листки тримаються, звидкы
запахъ иде; почынаешъ обрываты листки, одынъ по другимъ,
одынъ по другимъ, ажъ дійдешъ до насады...

Рожа розирвана: зив'яли листки разлетиляся по трави,
вже ихъ разомъ не зложышъ,—нема ни рожи, ни запаху...

Не хочу знаты, що воно є!

* *

Соловій на черемшини за альтаною такъ ляшты, що мени
ажъ въ голови дуднить...

Цилкомъ не розумію, чымъ сей крыклывый птахъ людямъ
подобається?

Зробилы йому стари поеты рекламу, и винъ такъ, якъ ох-
рыплый спивакъ, може ще за концерты збираты оплески...

Тильки писаты мени не дав...

Сонце позолотило вже вершки деревъ. Уже зійшло...

А я не сплю и спати не хочу! Самъ изъ себе сміюся, що
зи мною сталося.

Цилу ничъ я не спавъ.

По вечери мене напала нудьга. Недиля, люде бавляться,
якъ уміютъ, а я нуджуся. Господы, що за нудьга!

Выйшовъ я зъ хаты и стривъ іи. Мою сусидку. Верталася
зъ миського парку зи своею донькою.

— Прошу васъ, пани, ходить зи мною, послухаємо цыганської
музыки. Дома такъ скучно!

— Не можу, пане докторе! Що сказалы бъ люде на се?

Ахъ, правда—люде! Вона въ жалоби, недавно человека по-
ховала!

Та хыба до розпуки по смерты человека вона повинна ще
добровильно видмовляти соби всякои розривки?..

* *

— Але вы пайдить, пане: вы потребуете розривки. Вы такъ
никуды не ходите!..

И я пишовъ.

Справди, я вже видъ килькохъ лить никуды не ходжу. Ни
въ кого не буваю, розривки не шукаю.

Видхотилося вже мени.

Трыйцять п'ять роківъ—то ще не викъ, але такъ уже я передъ часомъ постарився. Въ гімназіі вчывся, на университети вчывся, потимъ, кримъ бюровои роботы на хлібъ, напытавъ соби ще добровильнои, захотивъ суспильнымъ діячемъ буты, политыкою зaimався, въ литерата бавывся,—пишовъ рикъ за рокомъ, рикъ за рокомъ—и мени вже трыйцять п'ять літъ...

И дывне дыво,—що бильше я жывъ мижъ людьми, працювавъ для ихъ, то бильше душою виддалювався видъ ныхъ: я не мигъ ихъ любыты, тыхъ людей, що не знають гармоніі въ жыттю. Тыхъ людей, що божеську душу волочать по земнимъ болоти...

И я переставъ зъ нымы знатыся, потонувъ въ бюровій праці... полюбывъ іи.

Що жъ бы я почавъ безъ праці?

У тай товпи многолюдній—на самоті!

* * *

Сей соловій мигъ бы бувъ выбраты соби інше мисце и іншій часъ на *rendez-vous* зи своюю любкою, а не тутъ и теперъ.

Дражныть лыше мене...

Люде гадають, що Богъ сотворывъ соловія имъ на потиху, абы имъ выспивувавъ; а винъ такъ высвистує не намъ, тильки своїй любци—самычци...

Звычайна исторія: поеты мижъ птахами!

А въ тимъ, нехай соби спиває; жалко йому перешкоджаты.

Засивъ соби у черемшини, чы мабуть въ сусиднихъ корчахъ сынього бозу и спиває. Ахъ, якъ тьюхкає!... Выдко, спивакъ не жовтодзюбы, а вже добре прывченый...

Сонце вже почерезъ выноградъ добувається мени до альтаны.

Вона ще мабуть спыть, хочъ звычайно такъ раненько встає и на кладовыще ходыть, або тутъ у садокъ—разомъ зи своюю доњкою.

Та маленька дытына іи мени дуже подобається...

* * *

Не можу зибраты своихъ думокъ до купы и до ладу пысаты; думки розлитаются,—выдко непроспана ничъ утомыла мене... Хочъ я ани трохы спаты не хочу.

Такъ любо теперъ у садку!

Я пишовъ слухаты цыганськои музыки. Сивъ соби не далеко видъ неи и заслухався.

Думки, думки, думки...

Шыроки, якъ угурска пуща, понури, якъ карпатськи пралиси, сумовыти, якъ, якъ... вона. Справди, лышъ вона такъ пла-кала по смерты человека, якъ ти цыганы плачутъ на скрыпкахъ...

А потимъ чардашъ! Ноголомный чардашъ...

Я цилкомъ не розумію, якъ по такій несказаній тузи можна попасты въ таку шалену радисть. Се для мене загадка. От-такъ перевернуты душу за одну хвилью!..

И ненавиджу я ти чардаши тому, что вони убывают сей шырокий, понурый смутокъ степовый. Адже въ симъ смутку стильно святого, стильно гармоніи, хочъ його выклыкуютъ прыгоды життевои!

Такъ якъ и въ ін смутку.

* * *

Надійшли знайоми.

— Слыхомъ слыхаты, выдомъ выдаты, панъ докторъ на пыви!
Що таке сталося?..

— Гратулюємо, гратулюємо!

— До чого?

— Вже мы васъ бачылы въ парку... Гарна соби вдовычка! И молоденька! Добрый смакъ маєте...

— Ей же! Нашъ докторъ бере молоди вдовы въ опику? Поступъ, поступъ! Хто бы по нимъ сподивався! Гратулюємо!..

— Кельнеръ, пыва! вына!

— Що жъ тамъ, пане докторъ? И буде що зъ того?

Я вставъ и пишовъ.

А вони сміялися, такъ сміялися!

* * *

Ходывъ я улыцямы зъ годыну. Спаты не хотивъ... не за-
снувъ бы.

Коло одного дому пры отворенимъ викни стоявъ зъ чверть годыны—тамъ хтось прегарно гравъ на фортеп'яни.

Певно дивчына якась.

Може и залюблена нещаслыво, або такъ туга на неи на-йшла...

Цилкомъ мене розжалобыла своею грою. Я хотивъ бы буты коло неи, абы іи потишты.

До чого здалося такъ сумуваты?

Люде спокійно сплять, други бавляться тамъ на музыци, а вона грає соби сумни думы...

На тыхій улыци почувъ я здалека чыйсь хидъ и видійшовъ видъ викна.

Така тыха, мисячна, мелянхолійна ничъ...

* * *

Въ миськимъ парку є таке затышне, любе мисце, що лышъ я його знаю.

Нагадавъ я соби його и пишовъ туды.

Въ парку тыхо, нема никого.

Ахъ, правда, соловій крычавъ! Але все жъ було тыхо.

Мени було такъ сумно на души!

„Поступъ! поступъ! Нашъ докторъ бере молоди вдовы въ опику!“

Ни! справди,—ти люде варвары!

За що вони глузують соби зъ мене?

Тры роки вже мешкаю въ тій самій каменыци, що й вона. Наши двери въ сусидстві. Але я зъ нымы не живъ. Якъ и взагали ни зъ кымъ не живъ, ни въ кого не бувавъ. Іи чоловика я знаявъ зъ уряду—то бувъ молодый суддя. Бідный чоловікъ.

Тильки ихъ малу доњку я знаявъ добре. Бавывся не разъ изъ нею. Мы булы соби навить дуже велыки прыятели. Вона прыходыла до мене въ гости.

Сыджу дома, чую: хтось ледви чутно, несмило стукає въ двери. А! се моя малесенька сусидка! До клямкы ще не може досягнуты, я самъ мушу ій одчынты двери. Вона увиходыть и хоче поклонытыся мени, але боиться, що не вдержыться на ногахъ, отже опираеться рукою объ стину або объ шахву и такъ кланяеться. А я іи на руки и несу на софу.

— Прошу мени показаты образкы!

Добре, я показую ій образкы зъ илюстрованыхъ часопысивъ.
Дытына тишиться.

А потимъ вытягаю помадкы и чеколядкы, шо мавъ для неи
готови, даю ій и кажу казку. Потимъ вона мени казку каже,
маленьку, дытячу казку...

Часомъ зъ годыну сидила въ мене, и маты не прутыилася
тому.

Неразъ и усмихалася за се до мене: видъ дытыны, мабуть,
дизнавалася про все. Усмихалася, якъ бы хотила дякуваты мени.
Але я зъ нею майже николы не говорывъ! „Добры день! Добры
вечиръ!“—и вже.

И такъ три рокы...

* * *

А потимъ винъ несподивано до тыждня померъ.

Я бувъ пры хоримъ—вона мене просыла. По ликаряхъ самъ
бигавъ, бо не було кого иншого. Блызшои родыны не малы; вона
була сырота, а винъ—мужыцький сынъ, уже такожъ безъ ро-
дышивъ.

И пры його смерты я бувъ. Трымавъ іи у своихъ рукахъ,
якъ плакала въ розпуци и зимлила; успокоювавъ дытыну, якъ та
себи страшенно розплакалася, побачывши невыдану подію.

И похорономъ я порядкувавъ; провивъ покійнику на кладо-
выще, сказавъ удови, що якъ чого буде потребуваты, то нехай
мени перекаже—и попрощався...

Два дни переслидувавъ мене іи плачъ въ сусиднимъ меш-
канию, а третього дня прыйшла вона до мене зъ донечкою по-
дякуваты мени.

Подякуваты мени за те, що я постараєвся въ порядку вы-
правити іи чоловика до гробу...

Було за що дякувати!

* * *

Говорыла спершу спокійно, а потимъ розплакалася. Донечка
себи такожъ.

Въ мої хати я не чувъ николы плачу...

И колы я такъ дывывся на ту нещаслыву вдову въ чорній одежи и на ту дытынку, що іи биле волоссё такъ видбывало видъ чорнои сукеночки, мени не стало сливъ и я мовчавъ.

Проклятый жаль! Я не люблю плакаты! Я не вмію плакаты!
А завыдую не разъ тымъ, що плачутъ...

Безъ опики ти сыротята!

А я соби выгидно жью и никымъ не журюся!

Хотивъ бы, Боже, якъ не разъ хотивъ бы,—а нема кымъ опикуватыся! Однимъ не вирю, другихъ маю за дармоидивъ, у третихъ не находжу серця.

— Пани! Якъ бы вы не прогнивалися и прынялы мою помичъ, то я радо помигъ бы вамъ. Добре? Прыймете? Прыймить, прыймити! Я заспокою не вашу потребу, лыше свою...

Вона зновъ заплакала. Чы не образывъ я іи?

Дытыну я взявъ на колина и втыхомыривъ цукеркамы. Образки нови показавъ—дытына затыхла.

И маты заспокоилася. Взяла видъ мене дытыну и згорнула ій волоссё зъ чола.

А мени все снується по голови, якъ тутъ цодаты ій помичъ, абы не вважала іи мылостынею. Зновъ образыться, не скаже, що не потребує, а не прыйме.

Просывъ я іи, абы мене прыняла на харчъ. Мени й такъ уже по реставраціяхъ йида не смакує. Вона згодылася. Ликареви заплатывъ, за похоронъ, деяки рахунки полагодывъ, дытыни щось тамъ справывъ у подарунку..

Протывылася тому, але бидакы мусять годытыся зи своюю бидою...

И бильше ничего—бильше ничего!

Я радъ, що маю кымсь опикуватыся, кымсь блызшымъ, а не такою невловымою истотою, якъ народъ. Я народа не покыну, але винъ мени серця не заспокоює!

Я ничего видъ никого не хочу! Я самолюбъ, мое серце потребує кымсь журтыся, я радъ такій журби! Сіи журбы мени не доставало!...

* * *

А воны, ти варвары, гратулують мени глумльво!
Ідіоты!

Такъ мене росердылы, що вже й пивничъ мынула, а мене сонъ не брався.

Зъ парку пишовъ я у каварню. Прочытавъ цилу купу часописивъ и не мигъ забуты тыхъ глумлывыхъ сливъ.

А зъ каварни въ альтану.

„Гратулюємс“!... А вже жъ, можна мени гратулюваты, бо теперъ не такъ часто скучаю, якъ перше. А колы мени скучно, иду до сусидки и пробалакуємо вильный часъ. На проходи въ парку булы зо два разы, выпадкомъ стрилыся...

Вчу іи до испыту на почтову експедыторку.

Вже теперъ такъ часто не плаче, а то й усміхається часомъ.

Сей іи усміхъ замисленый!

Якъ проминь сонця зпоза хмаръ...

* * *

Не можу до ладу пысаты: въ голови шумыть. Непроспана ничъ...

А! отъ и вона! Якъ звычайно рання пташка!

Иде просто въ альтану!

Ще готова думаты, що я тутъ на неи жду такъ рано...

Овъ, немыле становыще!

Ну!—годи!

— Добрый день вамъ, пани!

— Добрый день! А вы що пышете такъ ранесенько?

O. Мановей.

